

מוזיאון ראשון-לציון

שייכים

תערוכה קבוצתית

אוצרת: כרמל גופר

אוצרת אחראית: יונה שפירא

אור יוגב, איוון הלמריך, אלדד טרקה, אלה גולדמן, אלינה רוס כהן, אנה אפשטיין,
גדעון אגז'ה, ורוניקה קור, ז'אק ז'אנו, ילנה רוטנברג, ליזה זברסקי, לילי פישור,
לנה קזובסקי, מורן יוגב, מיכל שיזף, מלי אייצי'או, מקס אפשטיין, מריאן אילביצקי,
משה טרקה, סיון אלירזי, רינת שניידובר, תומר קאפ, תלמה ופז נבו

אמני התערוכה מהדהדים בעבודתם זיכרונות מעלייה לארץ חדשה. חוויות של אבדן ופרידה המלוות בכאב על מה שנותר מאחור, ניתוק מן הסביבה המוכרת, זרות וחוסר אונים בסביבה החדשה. את אלו מלוות חוויות הקליטה בהן התגברות על קשיים, צמיחה, הגשמת חלומות והתפתחות אישית. לעיתים, נבראים הזיכרונות מן הדמיון, המבוסס על ספורים שנשמעו בבית. מוצאם של האמנים ומסעות הנדידה הקשים בדרך לארץ, טבועים בכל נימי היצירה. תחושת השייכות, ההכרחית לחיים מאושרים ולאִימוץ ארץ ישראל כבית רוחני, ערכי ולא רק פיסית, אינה נרכשת עם קבלת תעודת זהות, מגורים בישראל, לימודים בכיתה הטרוגנית או ידיעת השפה העברית.

האמנים יוצרים בעבודתם מקום אישי, שלעיתים הוא לא פה ולא שם, הוא אזור ביניים, הנמצא בין לבין. בתערוכה זו ניתנת לנו הזדמנות להציף ל'אזור הביניים'. "היוצר מטבעו, נע ונד בין היש לאין, בין נאמנותו לעצמו ולשפתו, לבין הצורך בהבנה ובקבלה של הצופים" (ליזה זברסקי)

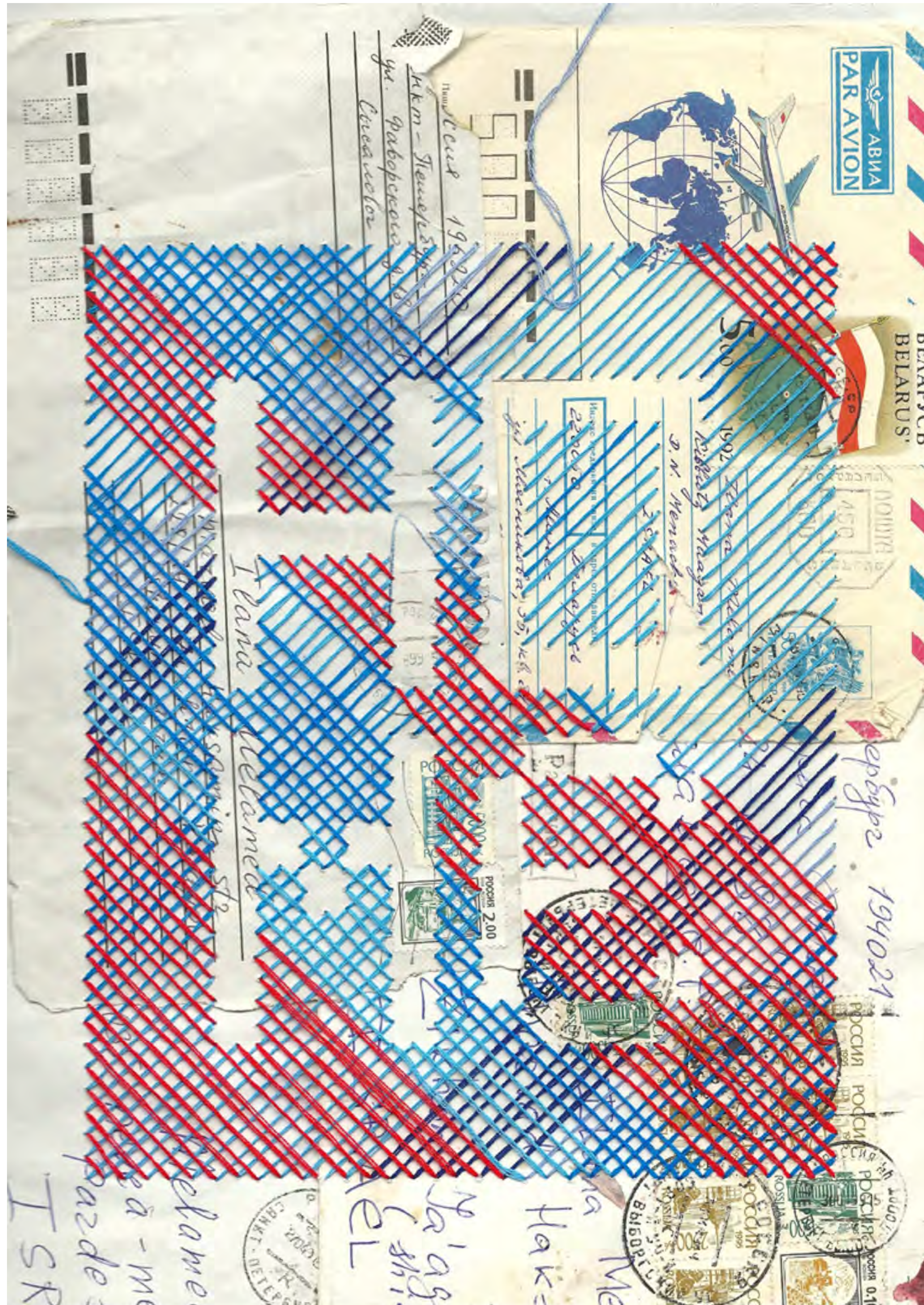
ארגנטינה, אתיופיה ברה"מ לשעבר, מקסיקו מרוקו ופולין, קמבודיה שבדיה ותימן הן מגוון ארצות המוצא של המציגים בתערוכה, "חלקם נמצאים בחיפוש תמידי אחר 'בית', תוך שהם נקרעים בין החלום הציוני של הגשמה עצמית בארץ היהודים לבין מציאות חייהם בעבר והקשר העמוק שלהם לתרבות ולהיסטוריה בארצות מוצאם" (אלה גולדמן)

ראשון-לציון היוותה למן הקמתה, אבן שואבת לעולים חדשים מתפוצות הגולה. תערוכה זו הנה הראשונה בסדרת תערוכות המתכתבות עם תרומתה של ראשון-לציון לעיצוב הזהות, התרבות והלאומיות הישראלית.

ורניקה קור

סנט פטרבורג, 1981

בתחילת שנות ה-90, הקשר העיקרי עם קרובי המשפחה והחברים מרוסיה היה באמצעות מכתבים. מכתב היווה אושר גדול. את המעטפות והמכתבים שמרה. המילה HOME רקומה על המעטפות בצבעים של כחול ואדום, המסמלים את המולדת הישנה ואת ישראל, המולדת החדשה. המילה HOME רקומה בצורה מקוטעת ולא לגמרי ברורה, משל לחיפוש התמידי בו נתונה האמנית: לא שייכת ל'שם' ולא שייכת לכאן.

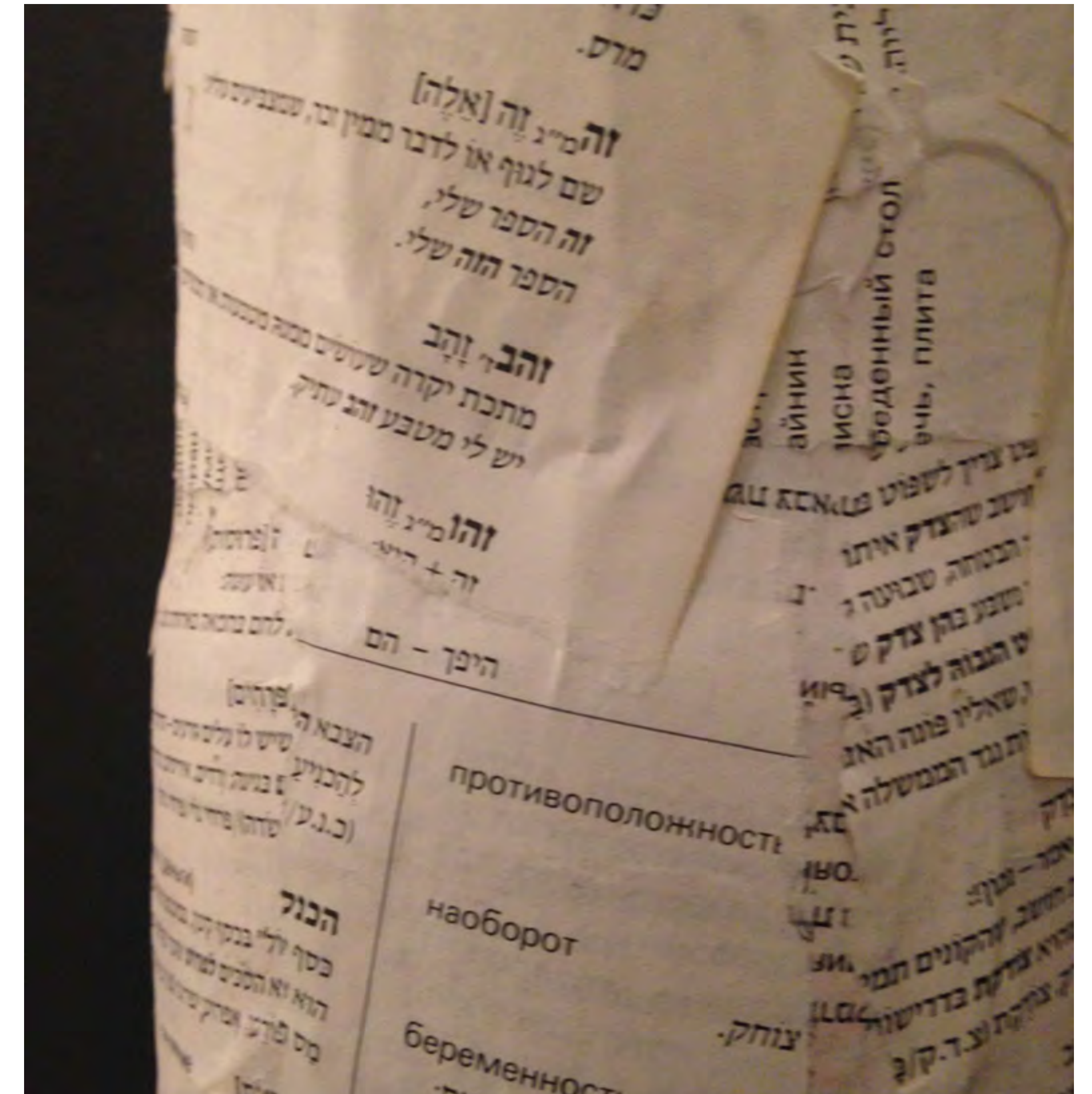
HOME

חוטי רקמה על מעטפות מכתבים

2014

סנט פטרבורג, 1981

ורוניקה קור

בבושקה - Matryoshka
 הדבקות נייר של מילון עברי רוסי על גבי מטריושקות
 2016

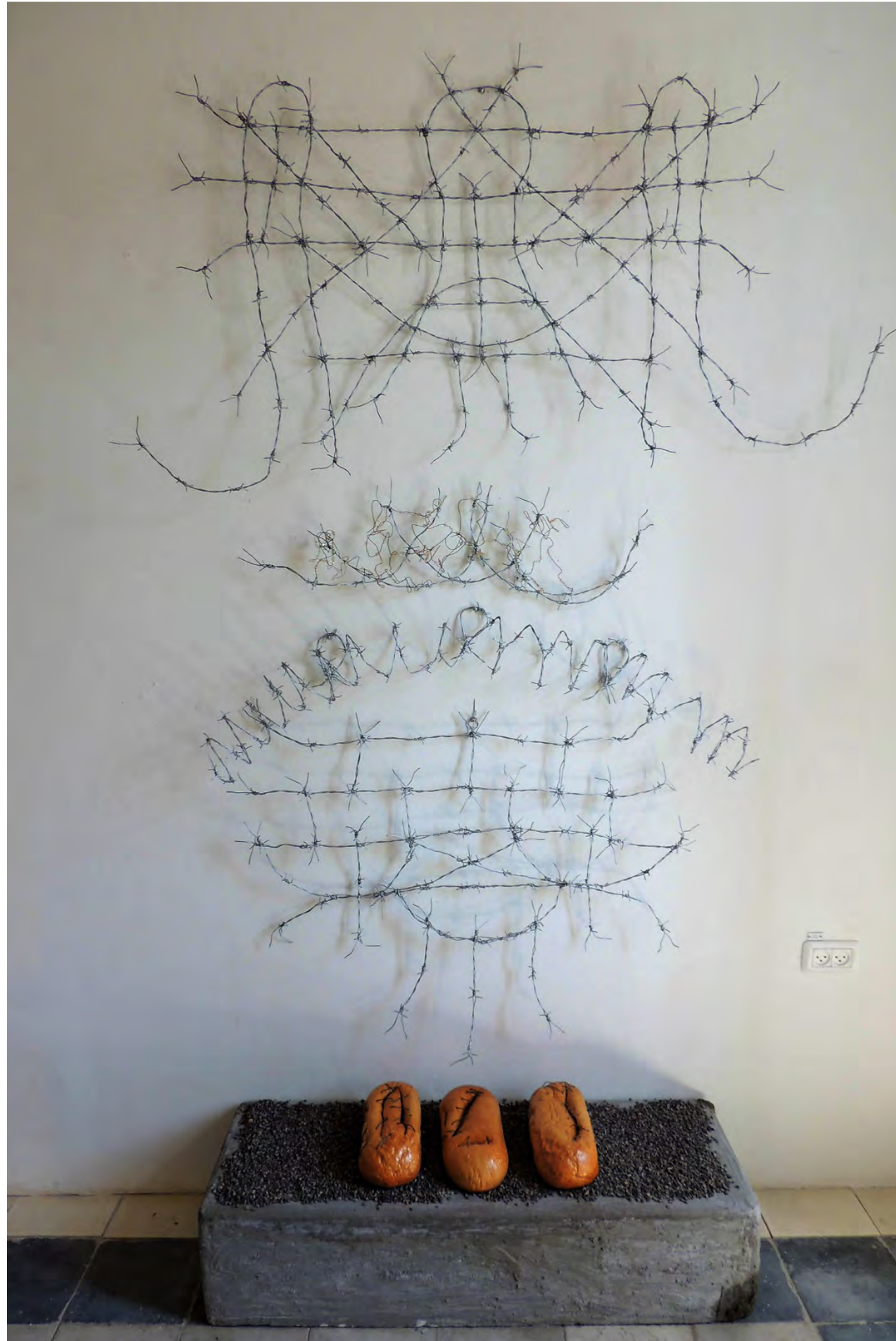
מטריושקות עטופות בנייר מילון עברי-רוסי.
 עבודה זו עוסקת בקונפליקט הנוצר עם המעבר לארץ חדשה ושינוי השפה:
 חלק מהזהות הקודמת נשמר וחלקו הולך לאיבוד.
 המטריושקה, סממן של התרבות שנתרה מאחור, עטופה בדפים עם מילים מן העבר.

תלמה ופיז נבו

ישראל, 1941

המיצב מורכב משני חלקים הנמצאים על הקיר והרצפה. התיל על הקיר מסמל גבול, מכשול, הפרדה, שער נעול. חוטי התיל דוקרניים, פוצעים, מכאיבים, כמו הקשיים אשר עמם מתמודדים עולים, מהגרים ופליטים. חרוזי הזכוכית שקופים ומנצנצים. הם מפתים, מושכים ומסמלים תקווה ואור.

הלחם האחיד, אחד המזונות הבסיסים של האדם, משמש גם בפולחנים של דתות שונות. כאן מונחים שלושה כיכרות על מבנה דמוי מזבח, רמז לדור העולים־מהגרים־פליטים ש"הקריבו" עצמם למען ילדיהם.

"הדרך אינה ככל הדרך היא חבויה ובערפל מחתלת"

(גאולה הודס־פלחון, משוררת)

ככרות לחם אחיד מטופלים, חוטי תיל, קלקר מצופה טיח, חצץ, חרוזי זכוכית

2016

ילנה רוטנברג

בריה"מ, 1991

סופי זחסן
טוש על נייר
2015

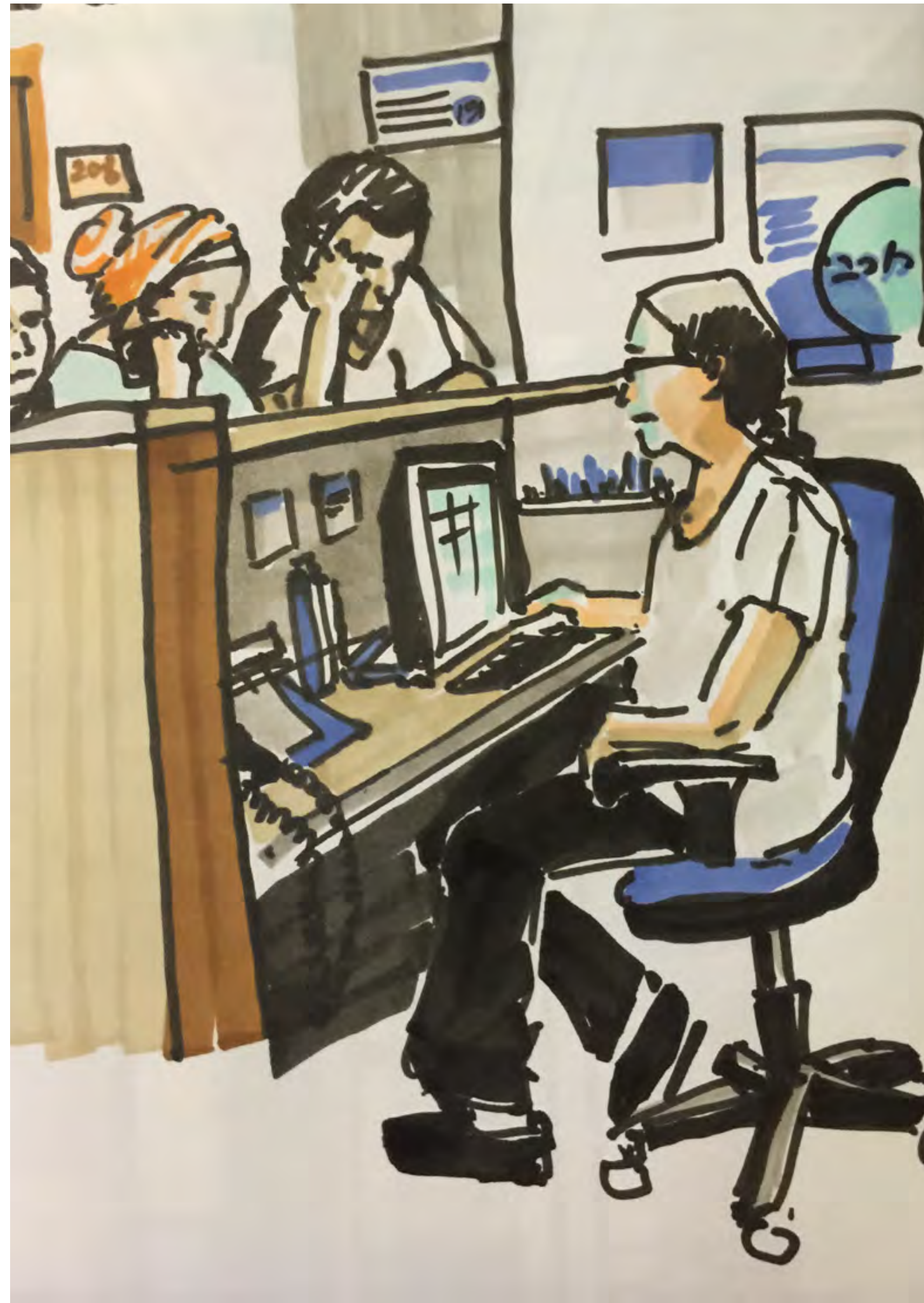
AYEF
טוש על נייר
2015

לעניין פוליטי, ולהפך. האמנית עוברת בין התחומים מרצונה החופשי ולעיתים נגררת ביניהם בלא שליטתה. העבודות המוצגות בתערוכה הן מתוך אסופת הרגעים האלה.

הציור מאפשר לילנה רוטנברג לתפוס רגע של התרחשות משמעותית כמעט בלתי נראית. הרגע בו התודעה חוצה את הגבול שבין הפרטי לציבורי, רגע בו החוויה האישית הופכת

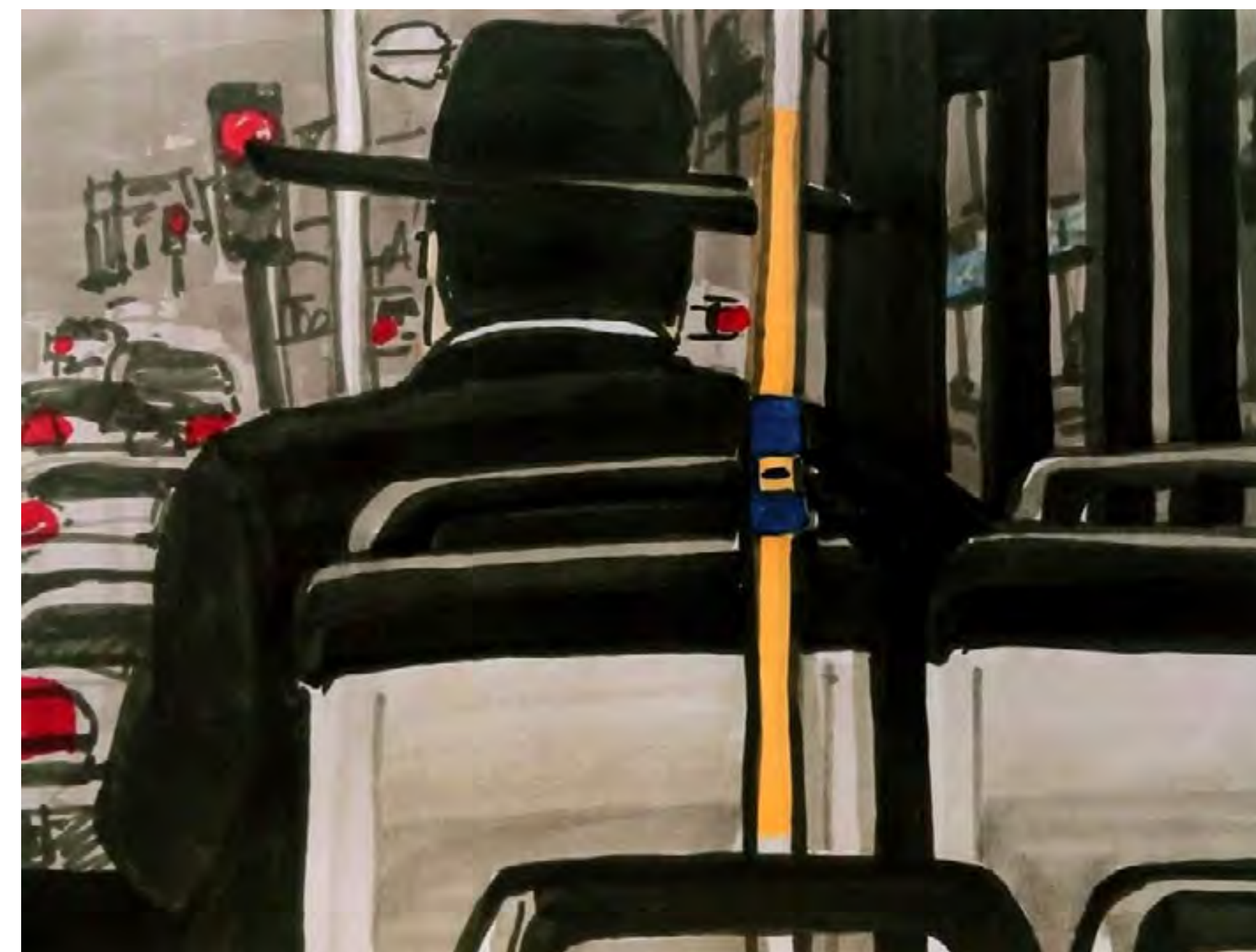
ילנה רוטנברג

בריה"מ, 1991

נוסע אחרון בקו 51
טוש על נייר
2016

פתח תקווה 17:00
טוש על נייר
2016

קופת חולים מכבי
טוש על נייר
2015

הדקל ברח וולפסון 82
טוש על נייר
2016

שארית ישראל
טוש על נייר
2016

מימין לשמאל,
מלמעלה למטה:

פסקוב רוסיה, 1974

מקס אפשטיין

אתנוגרפיה ירושלמית דוברת רוסית
הדפסה דיגיטלית על
נייר ארכיון
2000—1994

החבורה להקות רוק ששרו ברוסית, קבוצות אמנות פלסטית, אחרים עסקו בהפקת הופעות הקרנות ותערוכות ביתיות. מקס אפשטיין היה יזם ושותף בעשייה זו, אותה תיעד במצלמתו. סגנון הצילום הוא אתנוגרפי בשחור-לבן. חלק מן הסדרה, המרכיבה מפה של ברית המועצות לשעבר, מוצג בתערוכה.

בסוף שנות ה־90, תחילת שנות ה־2000 נהגה להתכנס קבוצת עולים צעירים מרוסיה, בשנות העשרים לחייהם, סביב תהליך יצירה משותף. הצעירים היו ברובם בוגרי בצלאל, האקדמיה למוזיקה והאוניברסיטה העברית, חלקם התגוררו בשכונת נחלאות. הייתה זו תופעה תרבותית מיוחדת. לימים הקימו אנשי

פסקוב רוסיה, 1974

מקם אפשטיין

אתנוגרפיה ירושלמית דוברת רוסית
הדפסה דיגיטלית על
נייר ארכיון
2000—1994

כסקוב רוסייה, 1974

מקס אפשטיין

אתנוגרפיה ירושלמית דוברת רוסית
הדפסה דיגיטלית על
נייר ארכיון
2000—1994

משה טרקה

אתיופיה, 1981

זפת כחול
זפת, בטון וצבעי אקריל על בד
100/150 ס"מ
2014

ומוות אל מול שמים, מים, תקווה, התחדשות וישראל. הצבע הצהוב המבצבץ הינו סמל לשינוי. העבודה מבטאת את ספור חייו של האמן אשר לטענתו, לצד הקושי יש תקווה וכדי להצליח דרושה עבודה קשה. בהקשר זה, ייתכן שבמשך הזמן, היחסים בין הצבעים בעבודה ישתנו, הכתם הכחול יגדל והשחור יקטן.

משה טרקה מביע את רעיונותיו בעזרת מגוון חומרים: זפת בטון צבעי שמן ואקריל. בדרך של ניסוי וטעייה הוא מגיע לתוצאות הרצויות לו. בעזרת טקסטורות וטופוגרפיה הוא יוצר מוקדים שונים בעבודה. בעבודה 'זפת כחול' קיימת ניגודיות רבה בין חומרים צבעים וטקסטורות. ניגודיות זו משולה לניגודים שבין אתיופיה לבין ישראל, קושי, מאבק

אתיופיה, 1981

משה טרקה

שמסון
בטון וברזל חלוד
40/40 ס"מ
2014

בילדותה אהבה להתבונן באלבומים הישנים, הוקסמה מהוריה הצעירים שנבטו מן התמונות. הם היו חלוצים, חסרי כל, שבנו את ביתם ואת הישוב העברי בארץ. כבת הזקונים במשפחה חשה החמצה על שנולדה באיחור, והפסידה פרק חשוב בחיי

משפחתה. העבודות 'קבוץ' ו'גבעת חיים' מתארות סצנות יומיומיות שאפיינו את החיים הפשוטים והראשוניים של אותם הימים.

קבוץ
שמן על עץ
52/48 ס"מ
2013

גבעת חיים
שמן על עץ
52/47.5 ס"מ

[בעמוד הבא ←]

שבדיה, 1958

מריאן אילביצקי

יחפה בשלג

שמן על דיקט עץ ליבנה
2015

(בעמוד הבא ←)

ביקור בתל אביב

שמן על דיקט עץ ליבנה
2015

מריאן אילביצקי עלתה ארצה לבדה, בשנת 1987, הקימה בית ומשפחה. תחושת הזרות מלווה אותה מאז ילדותה בשבדיה כבת למהגרים הונגרים. זיכרונות העבר הצצים בארץ החדשה הם הנושא המרכזי בעבודתה.

מורן יוגב

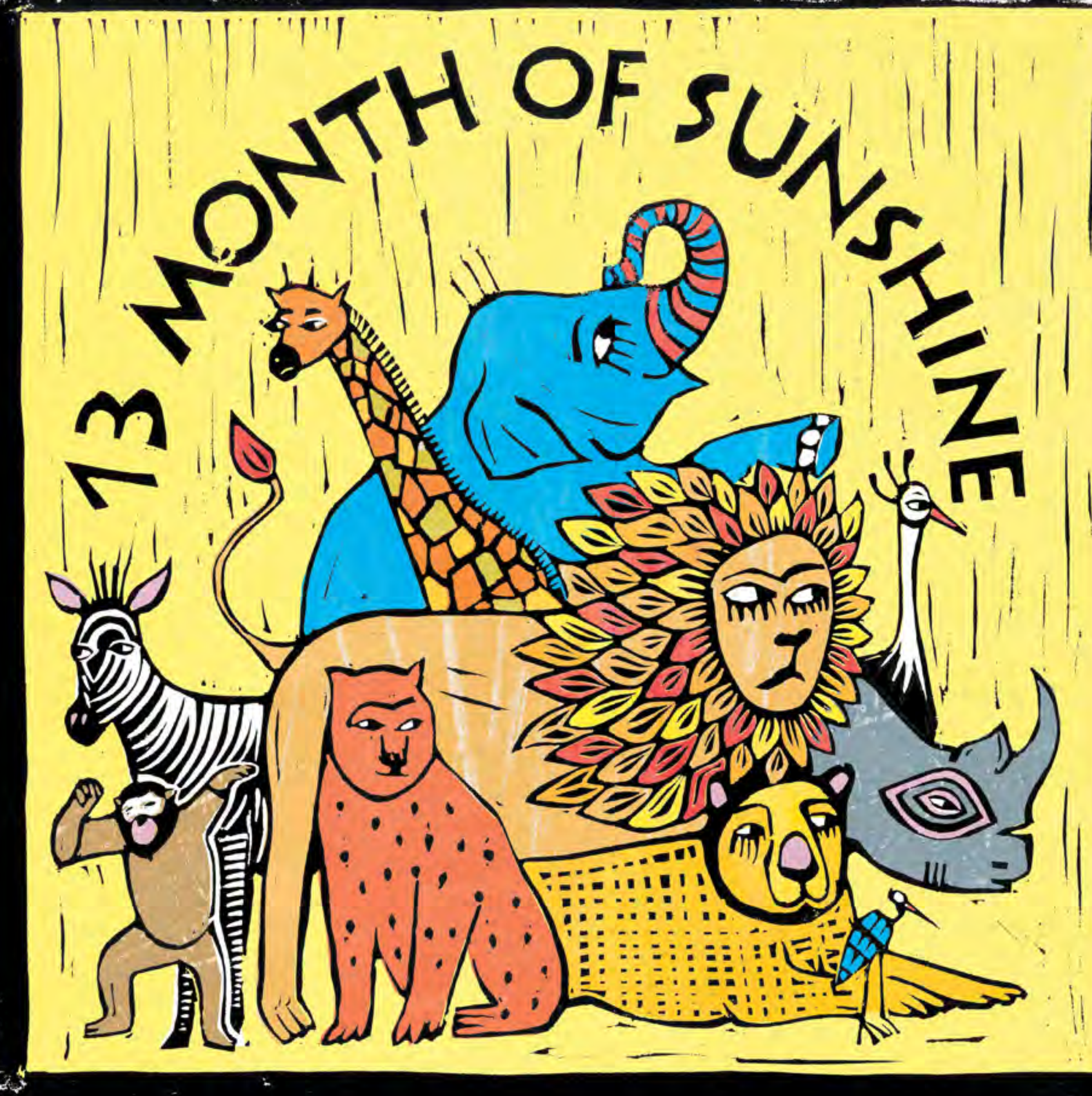
ישראל, 1985

כשסבא הגיע לארץ שמו אותו במעברה ליד רחובות בשם 'פרענה'. בגלל שלא היו עוד אתיופים בארץ הוא 'הלך' על מה שהיה הכי קרוב, והתחתן עם עיראקית, סבתא חווה. אחרי שהיו במעברה תקופה עברו למושב טוה-עוז עליד פתח-תקווה, שם טלדה אימי הבכורה, ואחריה עוד 2 אחים ואחות. סבתא הייתה מאוד חולה ועברה לגור עם משפחתה בשכונת התקווה בתל אביב, וסבא נשאר לטפל בילדים לבדו. אמא זוכרת את הביקורים אצל סבתא שלה בשכונת התקווה כנקודת האור היחידה של התקופה הזו. אמר כך גם סבא חלה ועבר למחלקה סגורה לכמה חודשים ואז נפטר בשנת 1976.

לפי מה שאמא מספרת סבא גדל בכפר ליד אדיס אבבה, אבל לפי שיחות שעשיתי עם אתיופים אחרים הבנת שרוב האוכלוסיה היהודית התגוררה בצפון הארץ, באיזור גונדר, אז אני לא בדיוק יודעת איפה הוא היה, אבל אני יודעת שבשנת 1947, (שלנו), הוא עלה לארץ ישראל יחד עם חברו שלמה. הם הלכו ברגל במשך 3 חודשים דרך סודן ומצריים עד שהגיעו לארץ ישראל. סבא עלה לארץ לפני העלייות הגדולות של יהודי אתיופיה, והיה בין החלוצים הראשונים שהגשימו את החלום ועלו לארץ הקודש.

סבא שלי נולד בשנת 1910 באתיופיה, יכול להיות שזה היה ב-1917, כי באתיופיה יש זמן אחר. לוח השנה בו משתמשים באתיופיה מאחד בשבע-עשרה שנים לעומת לוח השנה הנהוג בשימושן של רוב מדינות העולם. בשנה ישנם 13 חודשים: 12 מהם מכילים 30 יום כל אחד, ואילו החודש ה-13 כולל 5 ימים בלבד (בשנה מעוברת 6). היום מחולק לשני חלקים שווים: 12 שעות אור, ו-12 שעות אפלה. יום חדש אינו מתחיל אחר חצות הלילה, אלא עם זריחת השמש. בסביבות השעה המכונה אצלנו 6 בבוקר, באתיופיה השעה היא 1.

רבע אתיופית
חיתוך לינולאום וקולאז' ממוחשב
2013

ספור משפחתי יוצא דופן מסופר ומאזיר בעבודתה של מורן יוגב שנולדה וגדלה בקיבוץ, נכדה לסבא אתיופי שעלה לישראל עם חברו, בשנת 1947.

מורן יוגב

ישראל, 1985

אף פעם לא חשבתי שזה משהו מזרחי או מיוחד שאני איתופית, עיראקית ורומניה. בקיבוץ לא שואלים אותך "מה המוצא שלך?" זה לא מעניין אף אחד. אין אוכל של עדה מסוימת, יש את האוכל של חדר האוכל. אין מנהגים של עדה כזו או אחרת, יש את המסורת של הקיבוץ דק כשיצאתי מהקיבוץ התמלתי להיתקל הרבה בשאלה הזו "מה המוצא שלך?" והבנתי שזה לא שילוב כל כך נפוץ. בתיכון היו לי שמות חיבה שהתייחסו לצבע שלי כמו "שחור מורי", "שחורה" או "ווייץ" (החברה השחורה של שלתיאל קוואק). אנשים המומים כשאני עונה להם שלא, אני לא תימניה, אני עיראקית, אתיופית ורומניה! ותמיד אני אומרת שיש דק 4 כאלה בכל העולם!!

בניסיון לתת לה עתיד טוב יותר, הציעה לה מורתה של אימי לעבור בכיתה ח' לתיכון במשמר העמק ולגור בקיבוץ מגידו. אמא כמוהו הסכימה ועברה לבדה לקיבוץ. היא הייתה ילדת חוץ שחורה בקיבוץ. בחברת הנוער היא עברה תקופה קשה, בהתחלה לא קיבלו אותה והיא סבלה מהרבה התנכלויות. אבל "הגנים האתופים" עזרו לה, היא הייתה אתלטיקאית מוכשרת ונשלחה לייצג את הקבוצה שלה בתחרויות ספורט רבות. במיוחד הצטיינה בריצת 60, ריצת שליחים, וקפיצה למרחק. וכך התחילה להתחבר לקבוצה.

אמא מספרת רק על סבא קטן ונפוחים, קרא בתנ"ך ושחק. כשתיפתי אחר מידע נוסף אודות פרסמתי בכירומים אתיופים את תמונתי, היחידה שיש לי, ואת הפרטים הידועים לי. לא קיבלתי הרבה תגובות אבל אחת מהן הייתה כתבה מעיתון ה"צופה" משנת 1949 על פרושיית רצח. מסתבר שסבא היה עד מפתח במשפט רצח, שהתבצע בין פועלים אתיופים בפרדס ליד תל-מונד. לפי הבתבה הרצח בוצע על רקע סכסוך עבודה, וסבא שנקלע למקום רץ להזעיק עזרה.

רבע אתיופית
חיתוך לינולאום וקולאז' ממוחשב
2013

ישראל, 1985

תמיד קסם לי הצד האתיופי, גם לאחים שלי, ואמא תמיד שואלת למה דווקא זה מה שמעניין אותנו, אז לא רק זה מה שמעניין אותי כי גם לסבא איציק וסבתא צילה מצד אבא יש סיפורים מעניינים מאוד, ואני בטוחה שגם לסבתא חווה. אבל מהצד האתיופי אני ממש לא יודעת כלום. לא איך סבא עלה ולמה, לא אם שאר המשפחה נשארה באתיופיה או עלתה לארץ? אף פעם לא שמעתי אוכל אתיופי או שמעתי על המסורת, ואני חושבת שרמסטר יית והאקזוטיזם של אפריקה הם שקסמו לי כל כך.

במסעדה שעבדתי בה פעם העף היה משוגע. הוא היה מכין בכוונה מנות גדולות שצריך להרים על פלאנציות כבדות ולוהטות כדי שתיהיה לנו, המלצריות, צניחת רחם, התענוג של היום שלו היה לראות אותנו זורקות את הזבל, וכל יום הוא היה גורם למלצרית אחרת לבכות.

אבל אותי הוא אהב כי לדבריו "יש לי דם שחור ובגלל זה אני יותר טובה מכולם!" הוא גם טען שהוא "בן שבט המסאי שכלוא בגוף של גמד לבן", והיה כותב שירים אירוטיים, אז אני לוקחת את דבריו בערבון.

רבע אתיופית

חיתוך לינולאום וקולאז' ממוחשב

2013

ישראל, 1985

מורן יוגב

בטיסה חזור היתה עצירת ביניים באדיס אבבה, והיו לנו כמה שעות 'לשרוק' בשדה התעופה, אנשים שם פנו אלי באמהרית ולא הבינו למה אני לא עונה או מבינה אותם. ישראלים חושבים שאני תימנייה אבל אני חושבת שאתיופים מזהים בי משהוא משם.

לפני הלימודים הלכתי לטייל באפריקה. טיילתי קצת עם בחורה אוגנדית שפגשתי שם, והיא כל הזמן הייתה אומרת לי שאני נראית "טוטסי". היא הפנייה שהטוטסי גושבים "בני אתיופיה", ברואנדה הם היו האליטה ונחשבו ליפים יותר, עם תוואי פנים עדינים. בשנת 1994 הם נטבחו ע"י שבט ההוטו.

הפעם הראשונה שנחשפת לתרבות האתיופית היתה בשנת השירות שעשיתי לפני הצבא. עבדתי ב'נווה הדסה'. כפר צעיר לעולים וילידים שנפלטו משאר המסגרות. לא היו הרבה אתיופים בכפר, ובקביצה שלי לא היו כלל, אבל אני זוכרת שהיה צריך מתנדב שייסע עם הילדים האתיופים לחגוג את חג הסיגיד בארמון הנציב בירושלים וכמובן שאני התנדבתי. היה מאוד מוגש, כולם היו בלבוש לבן חגיגי וכשהזרנו לכפר המבשלות הכינו במיוחד תבשילים אתיופיים.

רבע אתיופית

חיתוך לינולאום וקולאז' ממוחשב

2013

ישראל, 1985

יאיו סיפר לי על המאבק שלו, ועל האבסורד שבו, הוא סיפר שהם התחילו את המאבק באוהל מחאה שחור, אבל בהוראת צו בית משפט הם חויבו להחליף אותו ללבן, בטענה ש"שחור זה לא אסתטי". סיפרתי לו את הסיפור שלי על סבא, ושאלו רוצה לדעת יותר והוא היה זה שאמר לי שזה אפשרי למצוא אותי, ו"אם אע במאת ירצה, אין זו אגדה", יאיו סיפר לי שהיו אתיופים שעלו לארץ כבר בשנות ה-20 אבל לא כפי שנהוג לחשוב, שהם חזרו לאתיופיה כדי ללמד שם עברית, הם הוזמרו לאתיופיה כי לא רצו כה "כושים". הוא אמר שבשנות ה-40 היו מעט מאוד אתיופים שעלו לארץ, והם היו בעצם החלוצים שאפשרו את העלייה הגדולה בהמשך.

כשביקרתי חברים בירושלים עברנו ליד בית ראש המשלה, היה שם מאהל מחאה, והסתבר לי שזה מאהל מחאה של האתיופים נגד הגזענות. מגשתי שם את יאיו, בחור צעיר ששובת דעב. הוא החליט להילחם בגזענות, לא רק הגזענות נגד האתיופים, אלא הגזענות שמגדלים אותנו אליה: גזענות בין אשכנזים ומזרחים, בין יהודים וערבים, בין נשים וגברים ובין שחורים ולבנים. המאבק שלו לא סוקד בתקשורת ומצביע עוד יותר על הגזענות בה אנו חיים. אני חושבת שאנני תמיד הייתי מוגנת מהגזענות הזו, אולי כי יש לי חצי לבן, אולי כי אני מקבוצת או כי שם המשפחה שלי הוא יוגב.

אז לקחתי את אה שלי לאכול במסעדה אתיופית כי זה לא הגיון שלא אכלנו אינג'רה בחיים? ציפיתי למקום חשוך עם שולחנות מפלסטיק וזלת חרוקים, אבל המקום היה נחמד מאוד. אתיופי עם טאץ' תל אביבי, ובהתאמה אני חושבת שגם האוכל. חיכינו הרבה זמן לאוכל (שעה ורבע לפחות) אבל כמו שכבר למדתי באתיופיה יש זמן אחר. בעתיים לגמנו בירה אתיופית שהייתה מוצלחת במיוחד ואז הגישו לנו קופס ענק מקוש על צלחת מסתייבת. על המגש היתה האינג'רה, הלהם האתיופי ועליו תבשילים צמחוניים. האינג'רה היתה חמוצה ולא ממש טעימה אבל התבשילים שהיו עליה כיסו קצת את הטעם שלה. לקינוח הגישו דיסה אבל כבר לא היה לנו זמן לחכות.

רבע אתיופית
חיתוך לינולאום וקולאז' ממוחשב
2013

אף פעם לא הייתי בבית הקברות עירוני, כל כך הכבד קברים וכל כך צפוף. הלכתי הרבה מאוד, כמעט עד הקצה של בית הקברות ואז מצאתי את המקום, על הקבר היתה הכתובת: "פ.ג. בעל ואבינו היקר, אפרים סולמין, בן שלמה, גפ' כ' סיוון תשל"ו, תנ. צ.בה" כחדתי למצוא קבר מזנח אבל יחסית לשאר הקברים שהיו לידי, שהיו מאוהב ושהוא היה במצב הכי טוב, אולי יש מישהו שסבקר אותו. היה שנון נר עשמה כבו, הדלקת איתו, הנחת את העצץ שהבאתי ופרצתי בבכי. אני לא יודעת בדיוק למה. זה היה המפגש הראשון שלי עם סבא, מכאן ראשון עם אדם מסקרן וממשי לא כגשתי. וגם לא אפגוש, אבל אדצה אילא, הוא חלק ממני. הבנתי לי שם שאני אספר את הסיפור שלו.

אחותי גילתה במקרה איפה סבא קבור, ואני החלטתי שאני נסעתי לבקר אותו. קניתי עציץ כי אמא למדה אותי שזה לא נעים לבוא בידים ריקות, לשום מקום. חיפשתי צמח חזק שיחזיק מעמד, ובחרתי עציץ עשוי מקלפיות ברנה יבשות, חשבת שזהו בטוח היה אוהב את זה יותר מעציץ פורמיקה. נסעתי באוטובוס והראשתי כמו מטלדה מהסרט "ליאון" שמסתובבת כל הזמן עם העציץ שלה ומחפשת מקום בו תוכל לשתול אותו באימה ולתת לו להיות שורשים. כשהגעתי לבית העלמין הקלדתי את השם במערכת החיפוש כדי למצוא את החלקה. המערכת לא מצאה את סבא שלי, נבהלתי, חשבת שאולי מישוגילה שאני מחפשת אחריו ורוצה להרחיק אותי ממנו. אחרי כמה נסיונות כושלים הבנתי שהחלפתי בין השם פרטי לשם משפחה ובגלל זה המערכת לא מצאה אותו. אז הקלדתי נכון והיא שלחה אותי לחלקה ה'צא.

רבע אתיופית
חיתוך לינולאום וקולאז' ממוחשב
2013

ישראל, 1987

אור יוגב

המיתוס
הדפס דיגיטלי
2015

להיות בין מניפי "דגל הדיו" באילת, סבתא רומניה ששרדה את השואה והקימה בית בקיבוץ בישראל, סבתא עיראקית, שמעדות אמו לא הייתה בריאה בנפשה, וסבא אתיופי, אולי מראשוני העולים לארץ, שאותו לא זכה להכיר. סיפורו הוא זה שמסקרן כל כך וגורם לו להתגאות בו בכל פעם מחדש. האם זו הסיבה שהוא כל כך קשור לאתיופיה ולכל מה שהיא מייצגת? "אני כן יודע שהסיפור של אתיופיה זה הסיפור שלו, זה הסיפור שלי".

סבם של מורן ואור מצד אמם, אפרים סלומון, עלה לארץ מאתיופיה, עם חברו יוסף בשנת 1947. בארץ הכיר את סבתם ולזוג נולדו שלושה ילדים. ספור עלייתו ארצה עוד לפני קום המדינה, נותר בגדר תעלומה עד היום. בתו, אמם של מורן ואור, לא קבלה תשובות לשאלותיה בעניין עברו ומשפחתו. המסתורין הרב האופף את הספור המשפחתי הוא שכה מושך את האמן אל ארץ אבותיו, אתיופיה. יש לאור גם סבא פרטיזן הונגרי שזכה

ישראל, 1987

אור יגוב

המיתוס
הדפס דיגיטלי
2015

ישראל, 1987

אור יגוב

המיתוס
הדפס דיגיטלי
2015

ז'אק ז'אנו

מרוקו, 1950

ז'אק ז'אנו אוסף גרוטאות וחפצים שונים ונותן להם הזדמנות שניה כאשר הוא משלבם בפסלים אותם הוא יוצר בהשראת המקורות: האות העברית קברי הצדיקים ובתי הכנסת.

העלייה של מנשקי המזוזות ממרוקו וגם אני ביניהם

ברזל וספרים

2016

אלדד טרקה

אתיופיה, 1983

בעבודותיו של אלדד טרקה צבעוניות עזה ומוטיבים אפריקאים לצד השפעות עכשוויות. אלו באים לידי ביטוי בציורים, בבדים ובעבודות החמר. סגנונו המיוחד התגבש בימיו כסטודנט בשנקר עת חקר ולמד את מגוון האמנויות האתיופיות שראה בבית ובסביבה.

אלדד יצר בד פסים מיוחד בהשראת הצבעוניות האתיופית המתאפיינת בצבעי אדום צהוב וירוק. תוספת של כחול וזהב מייחדת את שלוב הצבעים. האורנמנטיקה הינה הכלאה של קעקועים אתיופיים מסורתיים ושל דגמי 'טא — מוקו' מניו זילנד. מיזוג הקעקועים אמנותי בלבד.

אסתטיקה אתיופית

הדפסת רשת על בד כותנה בצבעי פסטה, פויל

2013

ישראל, 1988

מלי אייצ'או

שלושה אובייקטים בצורת כלי נגינה הנראים במבט ראשון כ'מסנקו' (כלי נגינה אתיופי מסורתי).

שלושת הכלים הם מוטציות של התרבות.
 ניתן לראות דרכם זיכרון אתני אך התנהגותם וצלילים שונים מן המצופה.
 בשל הטרנספורמציה שעברו הם מפיקים זיוף קסום.
 בהפיכתם לאובייקטים פיסוליים הפונקציה של הכלים מיטשטשת והאובייקטים
 כבני כלאיים תרבותיים מקבלים נפח.

בני כלאיים
 עץ, עור ושיער סוס
 2015

ישראל, 1988

מלי אייצ'או

יצ'אלאל
וידאו, 5 דק'
2015

קייב אוקראינה, 1989

סיוון אלירזי

המראות

מתוך הפרויקט SKVAZNAK
סריקת נגטיב והזרקת דיו
2014

חולית

מתוך הפרויקט SKVAZNAK
סריקת נגטיב והזרקת דיו
2014

המורכב מפורטרטים מבוימים עם אמה, באתרים שונים בישראל. פעולת ההצטלמות מהווה תביעה למרחב ולסימון טריטוריה, תוך שימוש בסמלים המתקשרים למושגים של נשיות, הגירה ותרבות רוסית.

SKVAZNAK ("רוח פרצים" ברוסית)
סיוון אלירזי גדלה ללא אב. ההעדר פעם בחייה כמו לב שני, נוכחות תמידית ועיקשת של נטישה וגעגוע. הצילומים הינם חלק מפרויקט הגמר שלה בבצלאל,

מונטפיורי
משחת נעלים על בד
2011
185/245 ס"מ

האורבניים הגדילה לממדי ענק. מנגד, ככל שהנוף פתוח יותר, אינסופי, היא חשה צורך לצמצם אותו ולהפכו לאינטימי. פישר מנסה לבנות עולמות חדשים מתוך העולם הקונקרטי הקיים, מתעסקת במרחב ופותחת אשנבים חדשים בכל קומפוזיציה.

הסטודיו של לילי פישר הממוקם מעל מוסך בדרום תל אביב, מחבר אותה ל"תבנית נוף הולדתה" בבואנוס איירס ומציג מתח עקרוני ומפרה כמו היחסים בין "פה" ל"שם". זרה בעיר הולדתה וגולה גם בביתה, היא מוצאת שרגשות החרדה שמעורר הגריז השחור נמוגים עם המגע הגואל של הצבע הכחול. את הנופים

רוסיה, 1983

לנה קזובסקי

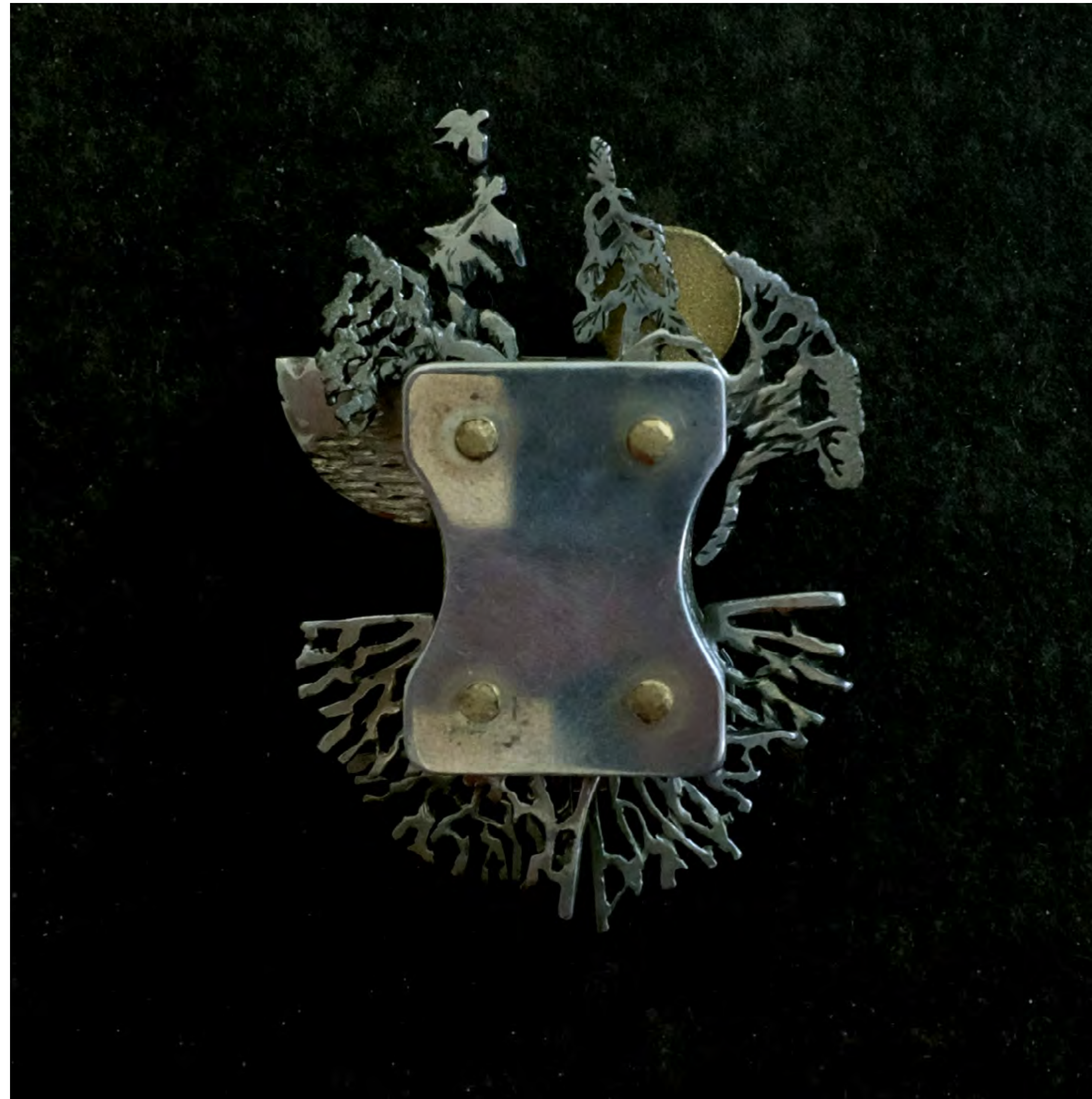

פרגמנט מתוך העבודה חדר פנימי
רדי מייד: כסא ושולחן לילד ותיקי פלסטיק
2016

העבודה מבטאת את הניסיון לעבור לחיים החדשים כאשר
סממנים מן החיים הקודמים, התיקים, נותרים.

לנה קזובסקי יוצרת חדר בו כל הפריטים מצופים ביריעות
פלסטיק שמקורן בתיקים של "עולים חדשים".
התיקים הללו אפיינו את העלייה מבריה"מ של בשנות התשעים.

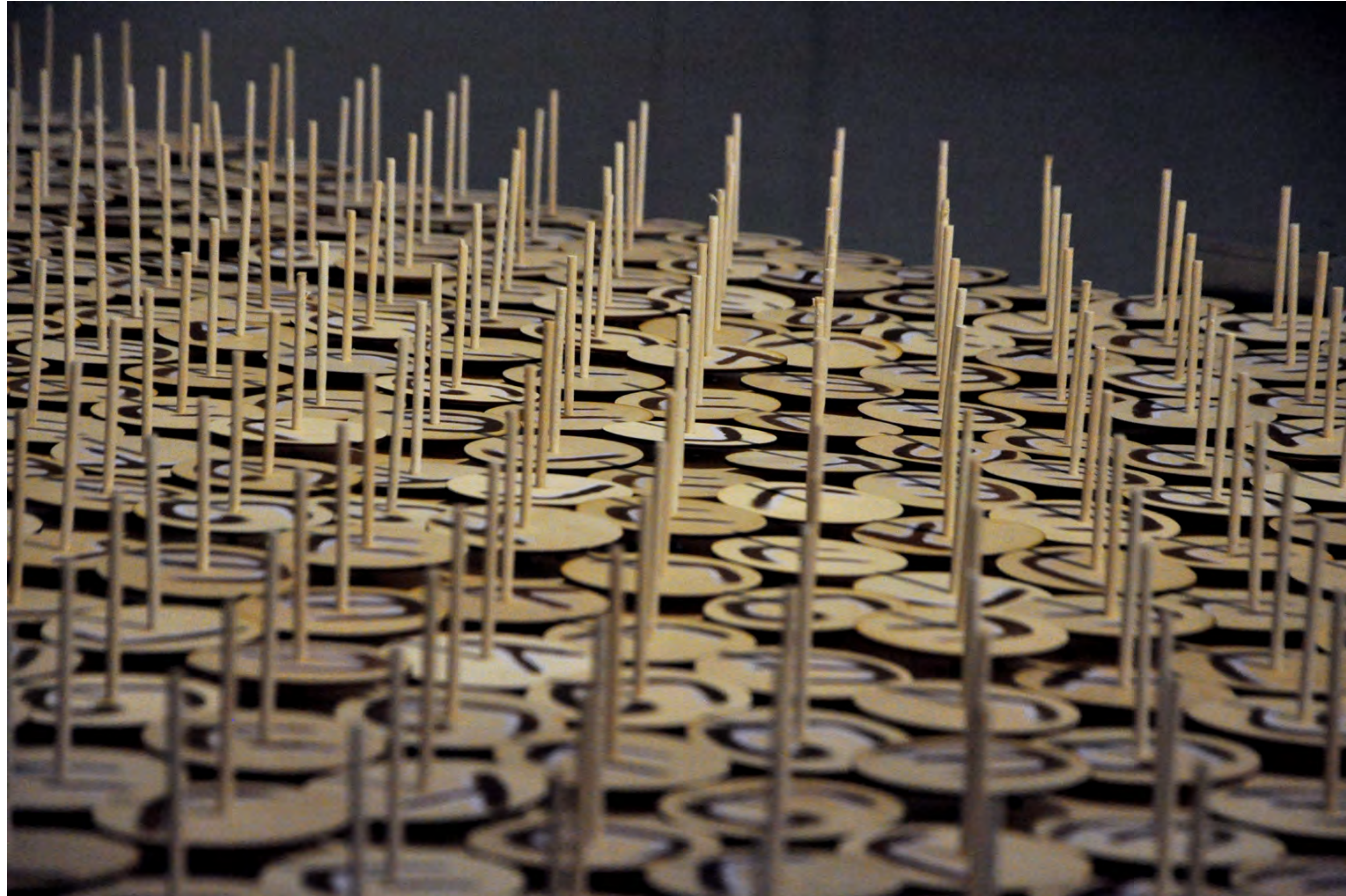
"האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו". האם ביטוי זה עומד במבחן המקום והזמן שבהם אנו חיים?

האובייקט בנוי כסוג של אולר וכולל מספר "כלים" — אלמנטים המדמים נופים שונים (עץ זית, אורן, אגם, להקת ציפורים וכדומה). כל אלמנט מחובר בציר לגוף האובייקט ונשלף באופן עצמאי ובכך מתאפשר להרכיב תמונה של נוף שונה התואמת רגע המסוים.

נוף כיס מתקפל
כסף וזהב בעבודת יד
2011

אלה גולדמן

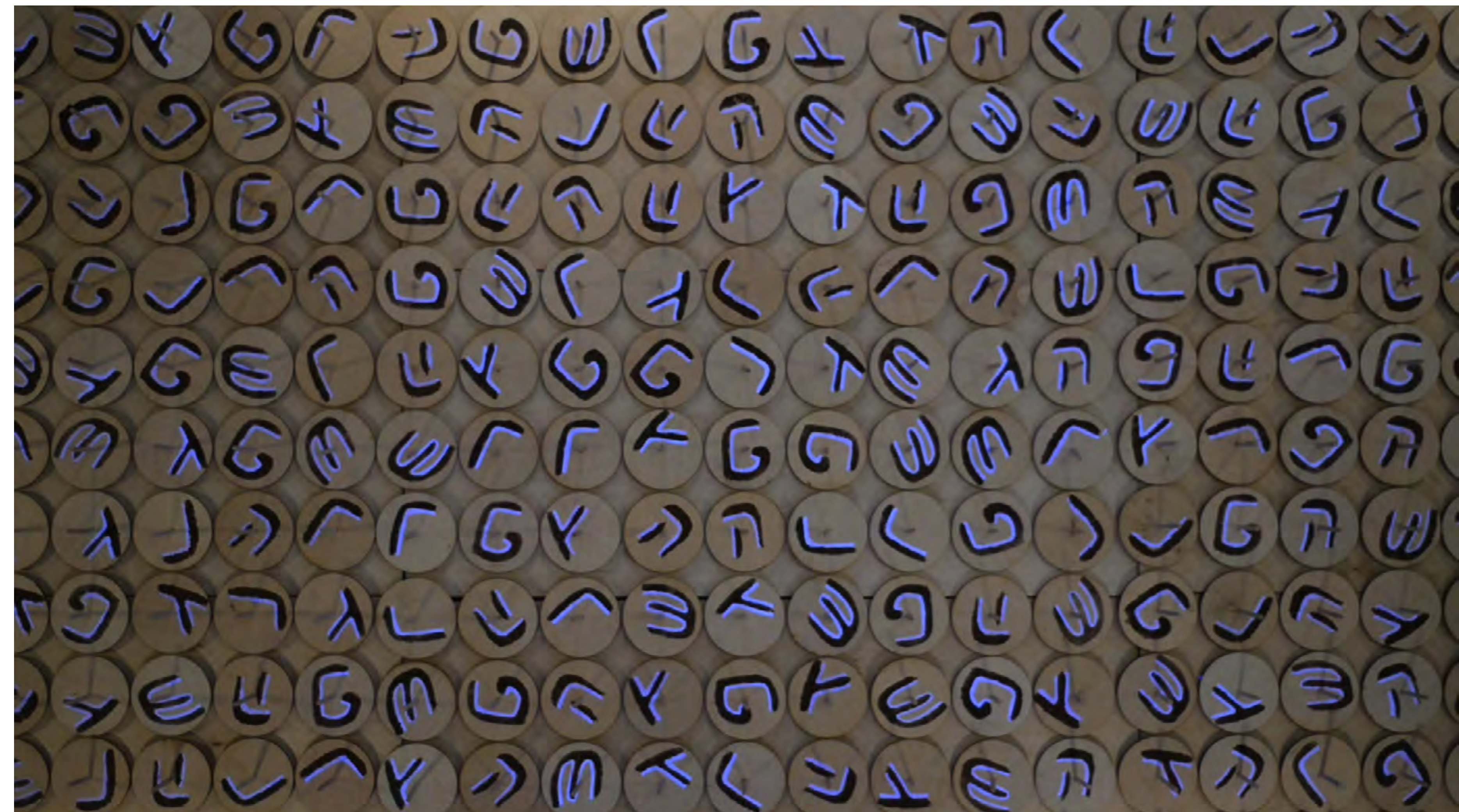
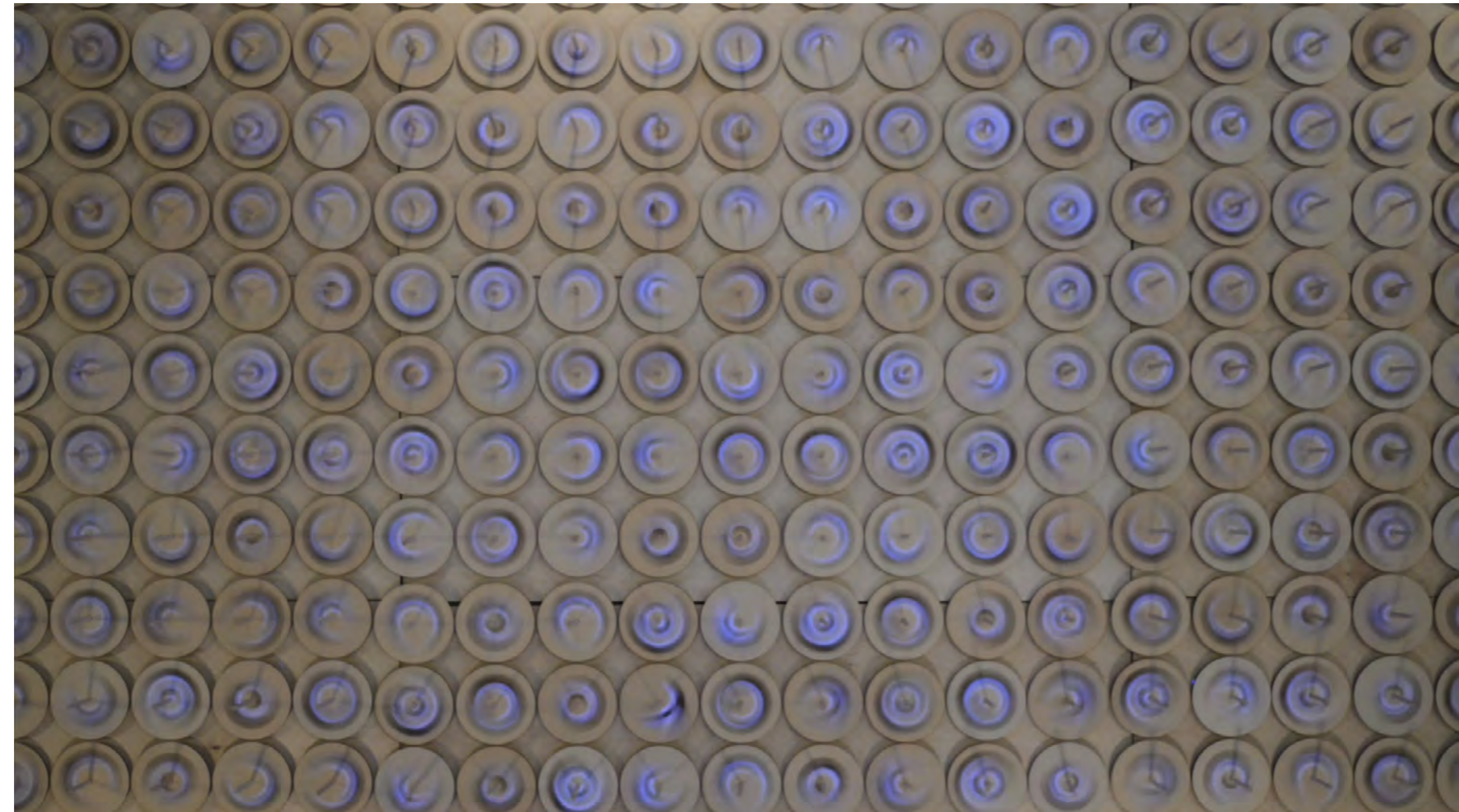
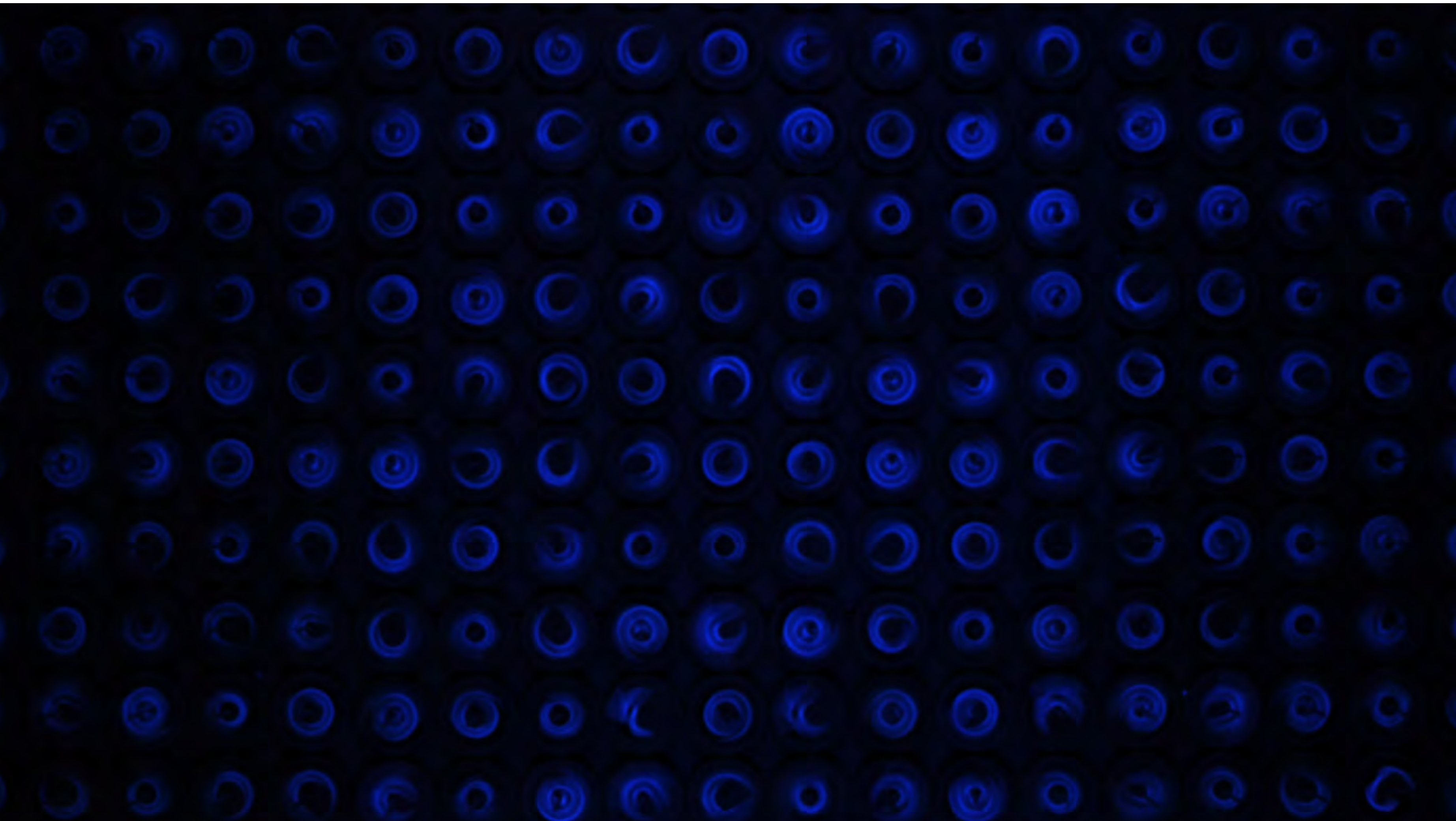
פולין, 1967

מכונת זיכרון
וידאו ארט / 3:49 דקות
2014

הדורות. עבודה זו מציגה את המשחק המוכר באור חדש ומדגישה את המתח בין "כאן" בישראל ל"שם". קשר זה מעלה דילמות נרחבות של הגירה, הנצחה וזהות אישית ולאומית. ב"מכונת זיכרון" מוצג "שטיח" ובו מעל 400 סביבונים המסתובבים לסירוגין ויוצרים דוגמה כמעט מופשטת של צבע וצורה המועצמת על ידי תאורה אולטרה-סגולה. העבודה מלווה ביצירה מאת המוזיקאי הפולני המפורסם, מיקולאי טרזאסקה, שהחל בשנים האחרונות להתעניין בשורשיו היהודיים וליצור מוזיקה המושפעת ממסורת הכליזמר.

עבודותיה של אלה גולדמן עוסקות לרב בשאלות הנוגעות להיסטוריה, למסורת ולזהות. גולדמן חיה בישראל כבר יותר מחמש-עשרה שנה ועדיין נמצאת בחיפוש תמידי אחר "בית". האלמנט המרכזי בוידאו ארט 'מכונת זיכרון' הוא הסביבון, המשמש כסמל להמשכיות הדורות. עבודה תנועתו המעגלית של הסביבון מייצגת את מעגלי העונות והחגים, ומאפשרת תחושה של המשכיות אינסופית, כיוון שכמו למסורת, למעגל אין סוף ואין התחלה. הצעצוע אתו שיחקו ילדיה בישראל, זהה כמעט בכל לסביבון בו שיחקו אבותיה בפולין לאורך

רינת שניידובר

מקסיקו, 1978

ישראלי שיביט בה מבחוף, לא יבחין בזרותה. חזותה לבנה, אשכנזית-ארצישראלית, נטולת אקזוטיקה. אפילו מבטא — שכמוהו כגושפנקה להיותה מהגרת הזכאית להקלה בתנאים — אין לה. רינת נולדה מקסיקנית. חוויית ההגירה שלה לישראל צומחת מנסיבות אישיות ואקראיות. הוריה עלו לארץ בהיותה בת 4 וחזרו למקסיקו

כשמלאו לה 12.

בת 18 החליטה לעזוב את הוריה ואת מולדתה (שבה הרגישה זרה מיום ששבה אליה) וחזרה לבדה לישראל, בה היא חשה שתולה אך נטולת שורשים. עבודה זו חריגה מבין עבודותיה ואולי בשל כך, היא מייצגת בצורה כה מדויקת את היותה מהגרת סמויה.

סוכה

הדפסת צבע ארכיבית
2013

תומר קאפ משתמש לעבודותיו בציוד סטודיו ובפורמט בינוני. זכורה לו ההתרגשות של אביו ואחיו נוכח הציוד המקצועי שהביא באותו ערב לכבודם. הוא ביקש מאחיו שישב בישיבה מזרחית המסמלת בעיניו את היס־תיכוני, ומאביו ביקש שיענוד את השעון של סבו, (אשר כיהן כדיפלומט קמבודי בישראל אי שם בשנות ה־70) [חשיבות גדולה הייתה לכך שאביו ידרוך על השטיח, על קצהו. צילום אנשים קרובים, שהיו מעורבים בהבניית זיכרונות ילדות (הורים), הינו תהליך המפגיש אותך ברגע עם זמנים שונים בתודעה האישית שלך. כילד, קאפ זוכר פרידה קשה מאביו עת ראה אותו מבעד לזכוכית הטרמינל, וחשב שלא יראה אותו יותר לעולם. כבוגר, תומר קאפ מבין שמסכת פרידות מאב לבן במשפחתם הייתה דבר נפוץ, בדיוק כמו שסבו הותיר את אביו בקמבודיה. ההקפדה על השארות האבא והבן על השטיח בתצלום, נועדה לנחם. בצילום, 'אבא ובן' לא ייפרדו לעולם.

ליזה זברסקי

קייב אוקראינה, 1980

ליזה זברסקי מתייחסת אל הציור כאל שירה אילמת. היא משוררת בכתמי צבע, קווים ודימויים חזותיים. שירה זו מהווה עבודה מעין גשר ודיאלוג בין עולמה הפנימי לזה שבחוץ. לעיתים, קיימים ניגודים בין שני העולמות, והציור הוא המאחד ביניהם.

הילד

צבעי מים ורפידוגרף על נייר

2015

קייב אוקראינה, 1980

ליזה זברסקי

הרחוב הראשי
צבעי מים, אקריליק ורפידוגרף על נייר
2012

הצעקה
צבעי מים, אקריליק ורפידוגרף על נייר
2014

איוון הלמריך

שבדיה, 1951

מעולם לא חשה שייכות לשטוקהולם עיר הולדתה. כיהודייה, תמיד הרגישה שונה מהאחרים. בנעוריה הגיעה לישראל והתנדבה בקיבוצים. בהמשך בבצ'אל, התאהבה בארץ ונשארה כעולה חדשה. בעקבותיה עלו גם הוריה ואחותה. לפני כעשור נסעה לשטוקהולם, לבדוק את תחושותיה כלפי עיר הולדתה וכלפי השבדים. העיר נותרה יפה אולם האנשים סגורים ויודעים

מעט מאוד על ישראל והאנטישמיות גלויה מאי פעם. בכל פעם בשובה ארצה מחו"ל, היא חשה שהיא שבה הביתה, על אף המורכבות של להיות ישראלי. איוון הלמריך עובדת מתוך התבוננות במציאות המשמשת כ"מודל". כאדריכלית לשעבר, בולט בעבודותיה סדר של קווים ומבנים, בתוכו היא מחפשת את הגבול בין המופשט לפיגורטיבי.

הולכים
שמן על עץ
2011
59/9 ס"מ

רגליים
שמן על עץ
2011
59/9 ס"מ

שבדיה, 1951

איוון הלמריך

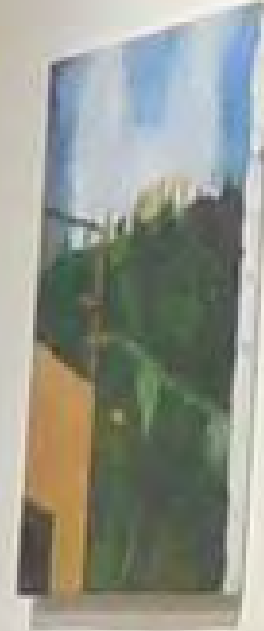
מראה הר הכרמל מבוסתן כיאט
שמן על בד
2015
70/50 ס"מ

טצנה מחלום
זכוכית ויציקת פולימר
2013

היא זוכרת את עצמה הולכת ברגל מבית הספר ובדרך מציצה בחלונות הבתים ומדמיינת את האנשים שמעבר לזכוכית. עם נפילת ברית המועצות, בהיותה בת 13 הסדר בחייה נשבר. היא זוכרת חשמלית מתקרבת, הרעש הזכיר לה זכוכית נשברת והיא חשה שזכוכית נשברת בתוכה. בעבודתה היא שוברת זכוכיות, בפעולה שגרתית, פס בסכין, הפעלת לחץ מדויק ושבירה. היא אינה רואה בשבירה את הסוף, כי אם התחלה ובנייה.

אלינה רום כהן עובדת בזכוכית. הבחירה בחומר, לטענתה היא עניין גנטי: לחומר יש ספור חיים כמו לפסל, השוזר אותו בתוך הספור האישי שלו. רום כהן גדלה ברוסיה, בעיר הדייגים "טגנרוג" שעל שפת הים האזובי. העיר חובקת את אחד ממפריצי האגם שמימיו מתוקים. על פי רוב הים שטוח כמו פלטת זכוכית ירוקה. רום כהן מעידה שכילדה נראתה ככל הילדים הרוסים בהירי העיניים שצבעיהן כחול ירוק ואפור, כצבעי הזכוכית.

מוזאון ראשון-לציון, 7.4—7.8/2016

שייכים

רעיון וייזום
נאוה קסלר — מנהלת מוזאון ראשון-לציון

אוצרת
כרמל גופר

אוצרת אחראית
יונה שפירא

עיצוב גרפי לתערוכה
סטודיו ספרינט

עיצוב גרפי לקטלוג
מיכל שפירא

התערוכה בשיתוף
טל ליפובצקי — מנהלת הרשות העירונית לקליטה ושילוב עולים

מוזאון ראשון-לציון

רח' אחד העם 2 ראשון לציון

 WWW.RISHONLEZION-MUSEUM.ORG.IL

